

PONIKVE USPJEŠNO PRATE AMBICIOZNE PLANOVE KRČKIH SAMOUPRAVA

Posljednjih 20 godina **Ponikve** nositelj strateških komunalnih projekata na otoku Krku

Uspješan menadžment, dobro osmišljeni razvojni projekti, velike investicije, visoki standardi poslovanja potvrđeni međunarodnim certifikatima, kvaliteta usluge – ključne su odrednice koje posljednjih 20-ak godina određuju „Ponikve“ po čemu se ta tvrtka može svrstati među najuspješnija komunalna društva u ovom dijelu Europe. „Ponikve“ značajno pridonose kvaliteti života na otoku i brendiranju Krka kao jednog od najpoželjnijih turističkih odredišta u Hrvatskoj. Sve to, uz suglasnost i punu potporu krčkih lokalnih samouprava, 100%-tnih vlasnika tog krčkog poduzeća.

Komunalno društvo „Ponikve“ već je 56 godina zaduženo za obavljanje raznih komunalnih djelatnosti na otoku Krku. Posebno intenzivan razvoj, obilježen mnogim strateškim razvojnima projektima, u „Ponikvama“ je ostvaren po završetku Domovinskoga rata, tj. od 1995. godine do danas. Dostignuti otčinski standardi komunalne djelatnosti u nekim segmentima, posebice na planu zbrinjavanja otpada, najviši su u Hrvatskoj.

Velik dio zasluga za tako uspješno poslovanje „Ponikva“ svakako pripada direktoru Franu Mrakovčiću koji već punih 20 godina upravlja komunalnim poslovanjem na otoku Krku. Ipak, kako ističe Mrakovčić, da nije bilo sloge i jedinstva čelnika krčkih jedinica lokalne samouprave, a njih se u sedam krčkih samouprava u proteklih 20 godina promijenilo ukupno 27, takav se uspjeh ne bi mogao ostvariti. – Pri odlučivanju o komunalnim projektima koji su bili ključni za daljnji razvoj otoka, krčki (grad)načelnici uvijek su uspjeli postići dogovor i to je jedinstvo, bez obzira na njihovu različitu političku pripadnost, uvelike pripomoglo podizanje komunalnog standarda na Krku. Usudio bih se reći da je tu posebnom važnu ulogu odigrao krčki gradonačelnik, Dario Vasić, koji je sve kolege načelnike uvijek doživljao kao ravno-pravne pregovarače, partnere koji imaju isti cilj – svekoliki napredak otoka Krka.

Projekt vodoopskrbe vrijedan više od 400 milijuna kuna

Prije 20-ak godina, otok Krk je, što se vodoopskrbe tiče, bio suočen s tri ključna problema: nedostatkom vode, upitnom kvalitetom vode te činjenicom da već dio otoka nije bio pokriven vodoopskrbnom

režom. Da bi se taj problem riješio, cjelovito i sustavno, razrađena je „Konceptna razvojna vodoopskrba na otoku Krku 2001.-2012.“, program na koji se uspješno nastavila investicijski ciklus hrvatske Vlade 2012.–2015. U tom razdoblju na Izvoristu Ponikve izgrađena je nova crpna stanica s filterskim postrojenjima kapaciteta 200 l/s, doveđena je rijeka Tresa na otok (10 l/s), stavljena su u funkciju tri nova bunara (Paprti – 15 l/s i Stara Baška – 10 l/s), izgrađena je vodovodna Lubenova, a dovedena voda u Sotvento, Dobrinjski i u ostala naselja koja su do tada imala, tako da je otok u potpunosti vodoficiran. Tijekom 15-ih godina prodano je oko 2,5 milijuna m³ vode za ukupno 23 tisućne potrošača. U tom razdoblju gubici vode smanjeni su na 19 %, po čemu je Krk najbolji u Hrvatskoj, Spojnim jevodovima Brdug – Lubenova, završenim prošle godine, cjelokupni je vodoopskrbni sustav zaokružen. U projektu otokne vodoopskrbe uloženo je nešto više od 400 milijuna kuna, od čega su Hrvatske vode i inoizvodna ministarstva osigurala 65%, a otok Krk 35% sredstava.

Najvažniji projekt koji na tom planu još moramo učiniti jest podizanje brane u akumulaciji Ponikve za što smo dobili lokalne dozvolu još 2012. godine. Glavni projekt i otkup zemljišta (45 ha) bit će dovršeni u sljedeće dvije godine. Paralelno će se izraditi studija isplativosti i kandidirati projekt za EU fondove. Do kraja desetljeća očekuje se početak gradnje. Ovim projektom, vrijednim oko 120 milijuna kuna, na otoku Krku dugoročno će se osigurati dovoljne količine kvalitativne vode. Nema dvojbe da će se događati, doduše rijetko,

Uredaj za otpadne vode u Puntu

da povremeno kvaliteta vode bude upitna, zbog temperature koja tijekom ljeta značajno procijenjena je na 510 milijuna kuna. Od toga bi se iz kolektivskih EU fondova trebalo osigurati oko 72% nepovratnih sredstava, dok bi ostatak bio domaći kapital – 1/3 osigurat će inoizvodna ministarstvo, 1/3 Hrvatske vode, a 1/3 krčke jedinice lokalne samouprave i „Ponikve“. Udio sufinanciranja pojedine lokalne samouprave ovisit će o duljini fekalne kanalizacije i prateće infrastrukture koja će se graditi na njezinom području te veličini uređaja za prisustavljanje klimatske promjene, pojašnjava Mrakovčić.

Do 2020. za sustav odvodnje 510 milijuna kuna

Posljednjih godina ubrzana je i izgradnja sustava javne odvodnje na otoku Krku za koji jedinice lokalne samouprave svake godine izdvajaju znatna sredstva. Svakog nasele gradi svoj sustav odvodnje i inoizvodna ministarstva osigurala 65%, a otok Krk 35% sredstava.

Najvažniji projekt koji na tom planu još moramo učiniti jest podizanje brane u akumulaciji Ponikve za što smo dobili lokalne dozvolu još 2012. godine. Glavni projekt i otkup zemljišta (45 ha) bit će dovršeni u sljedeće dvije godine. Paralelno će se izraditi studija isplativosti i kandidirati projekt za EU fondove. Do kraja desetljeća očekuje se početak gradnje. Ovim projektom, vrijednim oko 120 milijuna kuna, na otoku Krku dugoročno će se osigurati dovoljne količine kvalitativne vode. Nema dvojbe da će se događati, doduše rijetko,

Akumulacija Ponikve u kišnom razdoblju - neupitne količine vode za nadvišenje brane

Uredaj za otpadne vode u Puntu

uređaja za otpadne vode na odlagalište Treskavac. – Ukupna vrijednost projekta procijenjena je na 510 milijuna kuna. Od toga bi se iz kolektivskih EU fondova trebalo osigurati oko 72% nepovratnih sredstava, dok bi ostatak bio domaći kapital – 1/3 osigurat će inoizvodna ministarstvo, 1/3 Hrvatske vode, a 1/3 krčke jedinice lokalne samouprave i „Ponikve“. Udio sufinanciranja pojedine lokalne samouprave ovisit će o duljini fekalne kanalizacije i prateće infrastrukture koja će se graditi na njezinom području te veličini uređaja za prisustavljanje klimatske promjene, pojašnjava Mrakovčić.

Krčki model zbrinjavanja otpada - vodeći u Hrvatskoj

O problematiki zbrinjavanja otpada na Krku se ozbiljno počelo razmišljati 2000. godine. Cilj je bio stvoriti modern i ekološki prihvatljiv pristup zbrinjavanju otpada, riješiti se nelegalnih odlagališta, iskoristiti veliki ekonomski i gospodarski potencijal otpada (prihodi od prodaje sekundarnih sirovina smanjuju trošak odvođenog prikupljanja otpada) te potaknuti održivi razvoj i turistički prosperitet otoka Krka (očuvanje šuma i prostora u cjelini, smanjenje emisija štetnih plinova, smanjenje nezapaljenosti, brendiranje Krka kao ekološki prihvatljive turističke destinacije). Na tragu tih ide-

ja, 2003. godine izrađena je studija „Ekološki zasnovan sustav zbrinjavanja komunalnog otpada na otoku Krku“, potom je izgrađena sva potrebna infrastruktura, a primjenjena novoga modela zbrinjavanja otpada počela je u lipnju 2005. godine. U projekt je uloženo oko 60 milijuna kuna, a sredstva su, u istim omjerima, osigurali Fond za zaštitu okoliša, krčke jedinice lokalne samouprave i „Ponikve“. Na otoku Krku na godinu se proizvede od 19 tisuća tona raznog otpada. Tijekom 10 godina primjene novog sustava, na Krku su odvojeno prikupljene čak 64.543 t tona otpada što je uštedelo oko 150.000 m³ odlagališnog prostora. Prošla je godina završena s dostignutim 50%-tnim odvajanjem, po čemu je otok Krk prvi u Hrvatskoj ispunio obaveze preuzete u skladu s EU-om u skladu s tim postao ogledni primjer za cijelu Hrvatsku.

Unatoč izvrsnim rezultatima, koji su za već dio Hrvatske zasigurno pust žolja (u Hrvatskoj se trenutno odvajaju 50% otpada), Krčki žele ostati na čelu u zbrinjavanju otpada na daljnji poboljšanje turističkog prosperiteta otoka Krka (očuvanje šuma i prostora u cjelini, smanjenje emisija štetnih plinova, smanjenje nezapaljenosti, brendiranje Krka kao ekološki prihvatljive turističke destinacije). Na tragu tih ide-

Mrakovčić menadžer godine (2008.)

Kvalitetu krčkoga modela zbrinjavanja otpada i načina na koji se on provodi prepoznala je i CROMA, nezavisna, dobrovoljna, strokovna organizacija menadžera i poduzetnika Hrvatske, koja je 2008. godine Franu Mrakovčiću dodijela najviše strukovno priznanje – godišnju nagradu za menadžera godine. CROMA-ine nagrade dodjeljuju ljudi iz struke, isključivo na temelju egzaktnih postignutih poslovnih rezultata pa je dobivena nagrada tim vredna. Priznanje za najboljeg projektnog menadžera Mrakovčić je dobio za „izvedbu najpoželjnijeg inovativnog projekta u gospodarstvu RH“ te godine.

Inače, Mrakovčićeva uspješna profesionalna karijera traje već 40 godina, a započeo ju je 1976. godine u hotelijerskoj kući „Zlatni otok“ gdje je napredovao do funkcije generalnog direktora. Bio je i tajnik OK SSRN Krk, a od 1984. do 1988. godine predsjednik Izvršnog vijeća Općine Krk (tada jedinstvene za cijeli otok). Od 1. siječnja 1996. godine direktor je „Ponikva“.

Sanitarno odlagalište otpada Treskavac, reciklažno dvorište i fotoponiskno postrojenje

Filtersko postrojenje na Izvoristu Ponikve

ja vozila, a prva četiri takva vozila u „Ponikvi“ su stigla već u travnju ove godine. Sve ove novine u sustavu, nadamo se, pridonijet će da do 2020. godine postignemo 80%-tno razdvajanje, što je naš krajnji cilj, kaže Mrakovčić.

Tijekom proteklih 15 godina „Ponikve“ su taler, samostalno ili u suradnji s otočnom Turističkom zajednicom, osmislile i pokrenule brojne akcije čija je svrha edukirati i motivirati lokal-

no stanovništvo, vikendaše i turiste na uključivanje u sustav. Tako su tiskani brošure u promotivni materijal na čak osam svjetskih jezika, snimljeno je i nekoliko edukativnih filmova, sustav se promiče i putem društvenih mreža, pokrenut je projekt nagrađivanja za najbolje radove na temu ekologije, a u godišnje akcije podjele besplatnoga komposta (više od 7.000 vreća na godinu) te brojne druge aktivnosti.

Unatoč svemu učinjenom, u trenutku kada se nerazvrstani otpad počne odvoziti s otoka u regionalni centar na Marinići, doći će do neizbježnog porasta cijene te usluge. Koliko će to poskupljenje biti, ovisit će o trenutnom stupnju razdvajanja. – Zakonom o održivom gospodarstvu otpadom propisano je načelo „onečišćivač plaća“. S obzirom na naše rezultate, to bi poskupljenje za Krčane trebalo biti minimalno, ali će do

nje ipak doći. Zato želimo još povećati udio razdvajanja jer što više otpada bude odvojeno, to će računati biti povoljniji, odnosno manje će biti otpad koji će biti odvezen na odlagalište, objašnjava Mrakovčić.

Energetika - novi izazov

Nakon što su uspješno odradile projekte povezane s vodoopskrbom, odvođenjem i otpadom, „Ponikvama“ je ponudila još jedan iznimno važan otokni projekt, s područja energetike. Cilj projekta je do 2030. godine postići da otok Krk bude 100% energetski neovisan i 100% održivi otok, s 0% emisije stakleničkih plinova.

Da bi se to postiglo, pod okriljem „Ponikve eko otok Krk“ početkom 2014. osnovana je nova radna jedinica – „Energetika“, u sklopu koje se provode projekti povezani s javnom rasvetom, energetskom učinkovitošću, obnovljivi-

Međunarodni certifikati - potvrda kvalitete poslovanja

Tijekom povijesti, „Ponikve“ su doživjele mnoge statusne i formalno-pravne promjene. Sadašnji ustroj uspostavljen je 1. siječnja 2014. godine od kada Društvo, radi usklađenja sa zakonikom regulativom, djeluje kroz tri zasebne tvrtke, ali s jedinstvenom Upravom: „Ponikve voda“ (vodoopskrba i javna odvodnja), „Ponikve eko otok Krk“ (gospodarenje otpadom i energetika) i „Ponikve usluga“ (zajedničke uslužne djelatnosti). Društva imaju i jedinstvenu Skupštinu koju čine predstavnici osnivača – krčkih jedinica lokalnih samouprava (koje su od 2006. godine 100%-tni vlasnici Društva), među kojima se na jednogodišnji mandat imenuje i predsjednik Skupštine. Svak član Skupštine ostvaruje prava i dužnosti sukladno veličini poslovnog udjela u temeljnom kapitalu.

„Ponikve“ imaju četiri međunarodna certifikata koja potvrđuju kvalitetu poslovanja. Godine 2002. uveden je ISO 9001:2008 (sustav upravljanja kvalitetom). U prosincu 2005. godine dobio je certifikat HACCP Codex Alimentarius pa kojim se provodi kontrola kvalitete pitve vode. Od 2014. primjenjuje se ISO 14001:2004 (sustav zaštite okoliša), a prošle je godine uveden još jedan važan sustav upravljanja – ISO 5001:2011 (sustav upravljanja energijom). U „Ponikvama“ su trenutno zaposlena 204 radnika.

način Buduli bi dvaput zaradili. S jedne strane profitom od vjetroelektrana, a s druge strane produženjem korištenja svojih turističkih kapaciteta, s obzirom da će stvaranje energetski neovisnog otoka sigurno povećati interes za posjet otoku Krku. Uz komunalne vjetroelektrane, planiramo i izgradnju i neintegriranih fotoponisknih postrojenja za proizvodnju električne energije i topline na biotopad. Već je izgrađeno i 10 punionica za električne automobile na području cijeloga otoka. S Fondom za zaštitu okoliša potpisali smo ugovor o suradnji na njezinih rekonstrukcijama led rasvjetom, što planiramo realizirati u cjelosti najkasnije do 2018. godine. Time ćemo uštedjeti oko 70% sredstva za podmirenje troškova javne rasvjetne. Napravili smo i nekoliko studija kojima se procjenjuje otokni potencijal za pokretanje proizvodnje energenata (sječka, briketi iz biomase i njihovog uvođenja kao novog energenta u otokne javne ustanove, a imamo i studije o korištenju energije vjetroelektrana). Također smo izgradili fotoponiskno postrojenje „Treskavac“, zahvaljujući kojem „Ponikve eko otok Krk“ proizvode više električne energije nego što troše, čime je postignuto njihova energetska neovisnost. U planu je i izgradnja vjetro-parka koji bi, prema procjenama, pokrio oko 1/3 otoknih potreba za električnom energijom pri čemu bi se velike uštede osvarile softverskim rješenjima i upravljanjem energijom rasvjetom, kao i daljinskim očitavanjima – monitoringom brojlja. – To je, ustvari, projekt koji je otok Krk prevario u „pametni otok“ (Smart Island). Ideja je da vlasnici vjetroelektrana budu krčke samouprave i građani otoka Krka, upisom obveznika. Na taj

Energetski projekti zahtijevaju već višemilijunska ulaganja, a najveći dio trebao bi se osigurati europskim novcem, što će biti nemoguće bez podrške i pomoći izvanjskih institucija, što je jedna od ključnih stvari za „Ponikve“. Pred nama je jedno vrlo intenzivno razdoblje koje će zahtijevati mnogo promišljanja, planiranja i upravljanja, ali ako dođu dobri poslovi, racionalno procijenjene poslovne mogućnosti te uz potporu otoknih samouprava, uvjeren sam da će „Ponikve“ i ovaj izazov uspješno prevesti kraju, čime će krčka komunalna „priroda“ biti u cjelosti zaokružena, zaključuje je Mrakovčić.

Za sustav „od vrata do vrata“ - poticaji ili dodatne naknade

U sklopu sustava „od vrata do vrata“ velika se pozornost posvećuje edukaciji stanovništva. Članovi eko patrula kontinuirano obilaze teren, kontroliraju sadržaj u odlagališnom otpadu, daju upute građanima koji, u slučaju bilo kakvih nejasnoća i nedoumica, nadatna pojašnjenja mogu zatražiti putem info

telefona (051/654-600). Kako navodi Mrakovčić, cilj je te akcije stvoriti evidenciju korisnika koji uredu odvojuju otpad i otokni kaze teren, kontroliraju sadržaj u odlagališnom otpadu, daju upute građanima koji, u slučaju bilo kakvih nejasnoća i nedoumica, nadatna pojašnjenja mogu zatražiti putem info

Čelnici krčkih lokalnih samouprava prilikom prezentacije električnih bicikala